

Jerzy WOJ-CIECHOWSKI

Roślina, która zatrzała Świat

The plant, which poisoned the World

Prezes Polskiego Towarzystwa Lekarskiego

110 lat po Prof. Szokalskim, który wygłaszał w Tarnowie wykład o szkodliwości palenia tytoniu, mam zaszczyt przedstawić państwu roślinę, która zatrzała Świat.

Oddział Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w Tarnowie, obchodzi właśnie swoje 145 urodziny. Z kolei 31 maja jest już po raz 30-ty światowy dzień bez papierosa. „Tytoń używany od stuleci na całym świecie jako środek do uprzyjemniania życia, lub jako pomoc w przezwyciężaniu niektórych jego problemów” (Komitet Ekspertów WHO 1975). Już w epoce Konfucjusza (550 lat p.n.e.) wdychano dymy z przeróżnych ziół. Tytoń zaczęto uprawiać 6000 lat temu w Ameryce - do palenia, żucia i halucynogennych lewatyw. Legenda Indian z plemienia Huron mówi: „dawno temu wielki duch zesłał kobietę. Gdzie dotknęła prawą ręką rosły ziemniaki, gdy lewą – zboże, gdzie usiadła – tytoń”. W 1492 r. K. Kolumb otrzymał liście tytoniu od plemienia Awarak, lecz je wyrzucił, natomiast jego marynarz Roman Pano przewiózł tytoń do Hiszpanii i opisał go w traktacie „O przyzwyczajeniach i obyczajach mieszkańców Ameryki”. W tym czasie Rodrigo Jerez odkrył na Kubie zwyczaj palenia tytoniu, lecz gdy chciał ten zwyczaj rozpowszechnić w Hiszpanii, Inkwizycja skazała go na 7 lat więzienia. Mimo to medycy w Europie uznali tytoń jako cudowne lekarstwo na histerię, wypadanie paznokci,

robaki i raka. Wkrótce tytoń przedostaje się do Francji za sprawą francuskiego posła w Portugalii Jean'a Nicot (stąd „nikotyzm”) i mnicha Andre Tivais, autora dzieła sławiącego lecznicze działania tej rośliny. W 1564 r. John Hawilkins z załogą przenosi tytoń na teren Anglii, gdzie od 1585 r. Francis Drake go popularyzuje, paląc fajkę, którą dostał od jej wynalazcy, gubernatora Wirginii, Ralph'a Lane. Oczarował też Elżbietę I, twierdząc, że „*tytoń, jak sadza usuwa nadmierną wilgotność (upławy, rzeżączki), ale wysusza „wilgotność nasienia”, niszczy wyobraźnię, pamięć i rozum*”. Tytoń budzi coraz większe zainteresowanie. W 1602 r. – Sir Walter Raleigh publikuje „*Work of chimney sweepers*”, a w 1604 r. król Jakub I ogłasza: „*Counterblaste to tobacco*” (Odprawa dana tytoniowi). Stwierdza on że tytoń to roślina trująca i nakłada cło w wysokości 50 000 £/rok (jest to pierwszy w historii biznes na tytoniu). W wielu krajach dostrzega się zagrożenie ze strony tytoniu. W Chinach w 1612 r. jest zakaz palenia, a w 1638 r. za to grozi kara ścięcia. Rosja w 1613 r. ogłasza zakaz palenia, a w 1634 r. car Aleksy stosuje 3 stopnie kar – chłostę, obcięcie nosa i zesłanie na Sybir (skąd my to znamy). Od 1634 r. w Turcji karze się śmiercią do 18 palaczy dziennie, a w Polsce?... W 1661 r. Sejm uznaje, że palenie nie szkodzi zdrowiu!!! Gdy tytoń znalazł się w Turcji to już

w 1590 r. dotarł do Polski, za sprawą posła Zygmunta Uchmańskiego, który przesłał nasiona tytoniu siostrze króla – Annie. Początkowo tytoń był rośliną ozdobną, później też leczniczą, a wkrótce stał się powszechną modą towarzyską. Tytoń palono w lulkach, krótkich, glinianych fajkach. W 1634 r. w Krakowie ukazał się pamflet „Poswark gorzałki z tabaką”, lecz w Polsce za palenie nie stosowano żadnych kar. W 1828 r. w czasie oblężenia Akry turecki żołnierz wynalazł papierosa, a pół wieku później produkuje się ich już ok. 744 mil. rocznie. W Polsce w 1939 r. produkowano 7,5 mld. sztuk, a w 2000 15 razy tyle – ponad 100 mld !!!

Dzięki odkryciom współczesnej medycyny dziś wiemy jak szkodliwe jest palenie tytoniu, które skraca życie, średnio o 15 lat. Przyczynia się też do rozwoju raka płuc, warg, krtani, żołądka, trzustki, gruczołu piersiowego, nerek i pęcherza moczowego. Palaczy częściej dotyka nadciśnienie, cukrzyca i choroby krążenia. Ponadto wyglądają oni o ponad 7,5 lat starzej i mają zapach z ust jak popielniczka z petami. A kto chciałby całować popielniczkę. Drodzy palacze, jeżeli tacy są wśród osób, które mnie słuchają, już 31 maja jest wspaniała okazja, by rzucić palenie w prezencie dla najdroższej osoby, która od dawna Was prosi nucąc za Marylą Rodowicz” „*Rób co chcesz, mów co chcesz, tylko nie pal...*”.